

ŠKODA AUTO Vysoká škola

Růstový model české ekonomiky

Pavel Mertlík

3. 10. 2023

INTELIGENTNÍ SPECIALIZACE REGIONU 2023

- Česká ekonomika v druhé polovině roku 2022 prošla mělkou recesí, aktuálně stagnuje
- Oživení po překonání covidové recese roku 2020 je velmi slabé

Zdroj dat v celé prezentaci: GDP q/q ČSU,
ostatní Eurostat Database, 16. 7. 2023

GDP y/y, %	
2020	-5,5
2021	3,5
2022	2,4

GDP q/q, %	
2020Q1	-3,3
2020Q2	-8,9
2020Q3	7,0
2020Q4	1,2
2021Q1	-0,6
2021Q2	1,4
2021Q3	1,8
2021Q4	0,8
2022Q1	0,6
2022Q2	0,2
2022Q3	-0,2
2022Q4	-0,4
2023Q1	0,0

- Úroveň reálného HDP roku 2019, posledního roku předchozího hospodářského cyklu, česká ekonomika mírně překonala v roce 2022, v mezičtvrtletním srovnání se však dosud česká ekonomika nevrátila na úroveň vrcholu předchozího hospodářského cyklu v čtvrtém čtvrtletí roku 2019

GDP, % 2019=100	
2019	100,0
2020	94,5
2021	97,8
2022	100,1

GDP, % 2019Q4=100	
2019Q4	100,0
2020Q1	96,7
2020Q2	88,1
2020Q3	94,3
2020Q4	95,4
2021Q1	94,8
2021Q2	96,2
2021Q3	97,9
2021Q4	98,7
2022Q1	99,3
2022Q2	99,4
2022Q3	99,2
2022Q4	98,8
2023Q1	98,8

- Covidová krize 2020 odstartovala třetí standardní hospodářský cyklus české ekonomiky
- Cyklus 1997-2008 byl spustila krize CZK, cyklus 2009-2019 krize hypotéčního trhu v USA
- Zatímco hospodářský cyklus 1997-2008 byl pro ČR a další země SVE obdobím rychlé ekonomické konvergence, v následujícím období konvergence (nejen) české ekonomiky významně zpomalila
- Od začátku současného hospodářského cyklu úroveň výstupu české ekonomiky v evropském srovnání klesá. K tomu sice došlo i v prvních letech předchozích dvou hospodářských cyklů, avšak růstový model české ekonomiky umožňoval po překonání recese její dynamický rozvoj (cyklus 1997-2008), resp. alespoň setrvačný rozvoj v období, kdy se růstové zdroje, na nichž byl založen, postupně vyčerpávaly (2009-2019)

1997-2008 – LÉTA DYNAMICKÉ KONVERGENCE

YEAR	GDP y/y , %					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
1997	-0,5	1,8	2,6	6,5	5,9	2,1
1998	-0,4	2,0	3,0	4,6	4,1	3,6
1999	1,4	1,9	2,9	4,7	-0,1	3,6
2000	4,0	2,9	3,8	4,6	1,2	3,4
2001	3,0	1,7	2,2	1,3	3,3	1,3
2002	1,6	-0,2	0,9	2,0	4,5	1,7
2003	3,6	-0,7	0,7	3,5	5,5	0,9
2004	4,8	1,2	2,3	5,0	5,3	2,7
2005	6,6	0,7	1,7	3,5	6,6	2,2
2006	6,8	3,8	3,2	6,1	8,5	3,5
2007	5,6	3,0	3,0	7,1	10,8	3,7
2008	2,7	1,0	0,4	4,2	5,6	1,5
MEAN 97-08	3,2	1,6	2,2	4,4	5,1	2,5

GDP per capita at PPS, % (Eurozone=100)						
YEAR	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
1997	68	113	100	41	37	116
1998	66	111	100	42	35	116
1999	65	112	100	43	31	116
2000	64	109	100	42	32	117
2001	67	109	100	42	33	113
2002	67	108	100	43	34	114
2003	70	109	100	44	37	115
2004	72	109	100	46	39	117
2005	74	108	100	46	43	117
2006	74	107	100	47	47	116
2007	76	107	100	49	55	115
2008	78	108	100	51	64	116
Δ 08-97	10	-5	0	10	27	0

YEAR	GDP y/y, %					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2009	-4,7	-5,7	-4,5	2,8	-5,5	-3,8
2010	2,4	4,2	2,1	2,9	6,7	1,8
2011	1,8	3,9	1,7	5,0	2,7	2,9
2012	-0,8	0,4	-0,9	1,6	1,3	0,7
2013	0,0	0,4	-0,2	0,9	0,6	0,0
2014	2,3	2,2	1,4	3,8	2,7	0,7
2015	5,4	1,5	2,0	4,4	5,2	1,0
2016	2,5	2,2	1,9	3,0	1,9	2,0
2017	5,2	2,7	2,6	5,1	2,9	2,3
2018	3,2	1,0	1,8	6,0	4,0	2,4
2019	3,0	1,1	1,6	4,5	2,5	1,5
MEAN 09-19	1,8	1,2	0,8	3,6	2,2	1,0

GDP per capita at PPS, % (Eurozone=100)						
YEAR	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2009	80	108	100	55	66	118
2010	78	111	100	58	71	118
2011	78	114	100	60	71	120
2012	78	115	100	62	72	124
2013	79	116	100	62	72	124
2014	82	118	100	63	73	123
2015	83	116	100	65	73	122
2016	83	117	100	64	68	121
2017	85	117	100	65	66	119
2018	87	116	100	67	66	120
2019	88	115	100	69	67	119
Δ 19-09	8	7	0	14	1	1

2020-2022 – STAGNACE A DIVERGENCE

YEAR	GDP y/y, %					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2020	-5,5	-3,7	-6,1	-2,0	-3,3	-6,5
2021	3,6	2,6	5,3	6,9	4,9	4,6
2022	2,4	1,8	3,5	5,1	1,7	4,9
MEAN 20-22	0,1	0,2	0,2	3,3	1,0	0,9

YEAR	GDP per capita at PPS, % (Eurozone=100)					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2020	89	118	100	73	68	119
2021	88	115	100	74	68	117
2022	87	112	100	76	65	120
Δ 22-20	-2	-6	0	3	-3	1

2010-2022 – ÚROVŇOVÉ SROVNÁNÍ

GDP, 2010=100, %						
YEAR	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2013	100,9	104,8	100,5	107,6	104,7	103,7
2014	103,2	107,1	101,9	111,7	107,5	104,3
2015	108,8	108,7	104,0	116,6	113,1	105,4
2016	111,5	111,2	105,9	120,0	115,3	107,5
2017	117,3	114,1	108,7	126,2	118,6	109,9
2018	121,1	115,3	110,7	133,7	123,4	112,6
2019	124,7	116,5	112,4	139,7	126,5	114,3

GDP y/y, %						
YEAR	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
2020	117,9	112,2	105,6	136,9	122,3	106,9
2021	122,1	115,1	111,2	146,3	128,3	111,8
2022	124,9	117,2	115,1	153,9	130,4	117,3

- Průměrné tempo růstu české ekonomiky za 25 let standardního cyklického vývoje není nijak úchvatné, zejména ve srovnání se sousedním Polskem a do jisté míry i Slovenskem, ale zajistilo podstatné přiblížení ekonomické úrovně evropskému „Západu“

ROK	GDP y/y, %					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
MEAN 97-22	2,2	1,2	1,4	3,9	3,3	1,7

YEAR	GDP per capita at PPS, % (Eurozone=100)					
	CZ	DE	EUR	PL	SK	AT
Δ 22-97	19	-1	0	35	28	4

- Rychlý růst české ekonomiky v dekadě 1999-2008, utlumený pouze v roce 2002 dotcomovou recesí byl podmíněn třemi domácími faktory:
 - dosažení makroekonomické rovnováhy
 - úspěšná implementace protržních reforem 2. generace v letech 1997-2002 (regulace kapitálového trhu, deregulace síťových odvětví, zákaz přímých investic bank do nefinančních aktiv, řešení problému klasifikovaných aktiv bankovního sektoru a jeho privatizace, implementace moderního insolvenčního práva, významné zlepšení vynutitelnosti právního řádu...)
 - vstup do EU a rozšíření EU o země SVE
 - příliv přímých zahraničních investic (podle databáze UNCTAD se ČR podílela na globálním přílivu FDI v r. 1997 0,21 %, v r. 2008 0,74 %)
- Růst podporovalo příznivé vnější prostředí (mimořádně rychlý světový ekonomický růst, levné energie, globalizace a rychlý rozvoj mezinárodních dodavatelských řetězců umožňujících dovoz levných průmyslových vstupů z rozvíjejících se ekonomik)
- Růst byl tažen exportními obory zpracovatelského průmyslu se střední přidanou hodnotou (automotive...), teprve v závěru hospodářského cyklu se přidala spotřeba domácností

- Růstový model české ekonomiky je založen na exportu zboží se střední přidanou hodnotou a jeho základem je relativně levná (v mezinárodním srovnání) a zároveň kvalifikovaná pracovní síla (především se středním odborným vzděláním)
- Rychlý růst výrobních kapacit v exportních oborech zpracovatelského průmyslu zásobu domácí pracovní síly postupně prakticky vyčerpal
- Nedostatek volné pracovní síly vedl k růstu mezd a jednotkových mzdových nákladů a tím ke ztrátě konkurenční výhody relativně levné pracovní síly
- Růstový model české ekonomiky se tak postupně vyčerpal. Setrvačně bude ještě v průběhu současného hospodářského cyklu působit, ale nebude již generovat potřebnou dynamiku české ekonomiky
- Během dekády 2010-2019 se vyčerpání růstového modelu české ekonomiky projevilo mj. ve srovnání s dynamikou hospodářského růstu v Polsku a částečně i na Slovensku. Rychlejšímu rozvoji obou zemí ve srovnání s ČR vedle nižší výchozí úrovně a nižších nákladů práce pomohla i významně rychlejší modernizace (nejen) dopravní infrastruktury

- Posunu ekonomiky směrem k specializaci na produkci zboží a služeb s vysokou přidanou hodnotou a udržení nebo dalšímu zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti brání řada faktorů, zejména:
 - nedostatek vysoce kvalifikované pracovní síly (tj. s vysokoškolským vzděláním)
 - nedostatek středně kvalifikované pracovní síly s kvalitním všeobecným středoškolským vzděláním
 - nedostatečná efektivnost státu (veřejného sektoru)
- Starý růstový model musí být postupně nahrazen novým růstovým modelem založeným na činnostech s vysokou přidanou hodnotou („znalostní ekonomika“). To se v řadě podniků a odvětví postupně děje, ale v národohospodářském měřítku dosud nedostatečně
- Masívní přechod na nový růstový model je podmíněn změnami politik. Klíčovými body těchto změn jsou:
 - transformace vlády a veřejného sektoru (veřejných služeb)
 - systematické investice do lidského a sociálního kapitálu

- V ČR (na rozdíl od transformace ekonomiky) neproběhla po r. 1989 systémová transformace vlády (státu) a veřejného sektoru
- Vláda je podle podle mezinárodních srovnání (IMD World Competitiveness Center / World Competitiveness Yearbook) dlouhodobě hodnocena jako nejslabší a nejméně mezinárodně konkurenceschopný sektor české ekonomiky
- Cílem transformace vlády by mělo být zabezpečení vysokých standardů veřejných služeb
 - klíčový faktor: zákon o státní službě
- Vybudování moderní funkční vlády a veřejného sektoru se neobejde bez významného zvýšení podílu daní na HDP – princip „value for money“

- Dalším podstatným faktorem přechodu na růstový model s vysokou přidanou hodnotou jsou masívní investice do vzdělání, vědy, výzkumu a vývoje, kultury a umění
- Český vzdělávací systém je charakteristický dominantní rolí středního odborného vzdělání na úkor vzdělání všeobecného a v mezinárodním srovnání nízkým počtem absolventů vysokých škol. Tato struktura vzdělávací soustavy neodpovídá potřebám moderní znalostní ekonomiky
- Ta vyžaduje kvalitní všeobecné střední vzdělání gymnaziálního typu s dostatečným rozsahem výuky jak předmětů STEM, tak předmětů HASS, na něž teprve navazuje odborné vzdělání různého typu a úrovně – jak vysokoškolské, tak typu college (se širokým spektrem specializací včetně řemeslného typu)

DĚKUJI ZA POZORNOST

pavel.mertlik@savs.cz